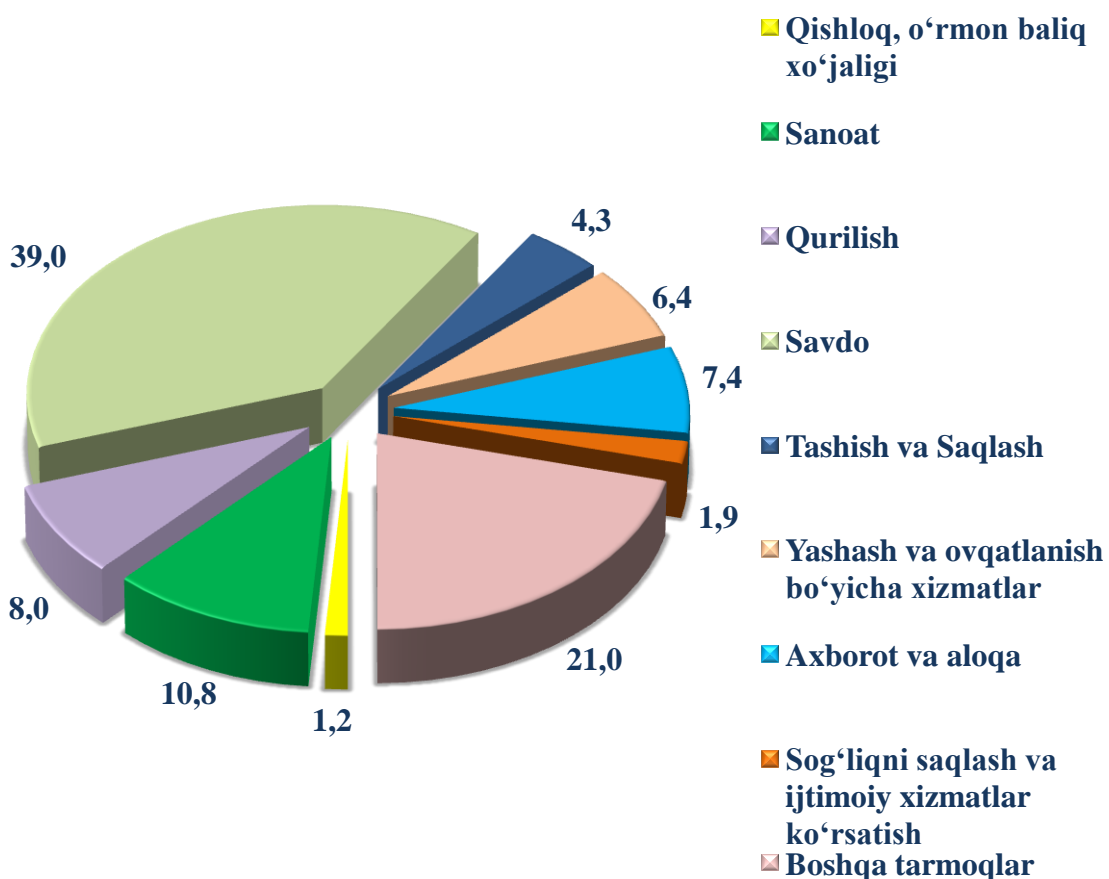

VIII. KICHIK TADBIRKORLIK (BIZNES)

2022-yilning yanvar–sentabr oylarida 9814 ta yangi kichik korxonalar va mikrofirmalar (fermer va dehqon xo‘jaliklarisiz) tashkil qilindi, bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan o‘shish sur‘ati 87,7 % ni tashkil qildi.

Eng ko‘p kichik korxonalar va mikrofirmalar savdo sohasida (jamiga nisbatan 39,0 %), sanoat tarmog‘ida (10,8 %), qurilish tarmog‘ida (8,0 %), yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar tarmog‘ida (6,4 %), axborot va aloqada (7,4 %), tashish va saqlash (4,3 %), sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar (1,9 %), qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi (1,2 %) va boshqa tarmoqlar (21,0 %) tashkil etgan.

**2022- yil yanvar-sentabr oylarida yangi tashkil etilgan
kichik korxonalar va mikrofirmalarning iqtisodiy
faoliyat turlari bo‘yicha ulushi, foizda**

2022- yilning yanvar–sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub’ektlari tomonidan:

– sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 24 538,1 mlrd. so‘mni (jami sanoat ishlab chiqarishining indeksi 31,9 %) ni tashkil qiladi;

– investitsiyalar hajmi 20 841,3 mlrd. so‘mlik (umumiy investitsiyalar hajmidagi ulushi 50,8 %) o‘zlashtirildi va 2021-yilning yanvar–sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 107,9 % ni tashkil qildi;

– qurilish ishlari hajmi 15 302, 2 mlrd. so‘mlik (qurilish ishlari umumiy hajmidagi ulushi 65,8 %) va 2021-yilning yanvar–sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 107,2 % ni tashkil qildi;

– xizmatlar hajmi 25 591,6 mlrd. so‘mlik ko‘rsatilib (jami xizmatlar hajmidagi ulushi 26,3 %) 2021-yilning yanvar– sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 105,9 % ni tashkil qildi;

– avtomobil transportida 68 836,2 ming tonna yuk tashilib (jami avtomobil transporti yuk tashishdagi ulushi 75,2 %) 2021 yilning yanvar– sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 127,5 % tashkil qildi;

– avtomobil transportida 737 582,5 % ming yo‘lovchi tashilib (umumiy yo‘lovchi tashishdagi ulushi 83,8%) 2021-yilning yanvar–sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 101,5 % ni tashkil qildi;

– savdo hajmi 32 741, 6 % mlrd. so‘mlik chakana tovar aylanmasi shakllanib (umumiy chakana tovar aylanmasi hajmidagi ulushi 60,0 %) 2021-yilning yanvar– sentabrga nisbatan o‘shish sur‘ati 103,5 % ni tashkil qildi;

– tovarlar eksport hajmi 3 344,8 % mlrd.AQSh dollarni (umumiy eksport hajmidagi ulushi 17,2 %) tashkil qildi.

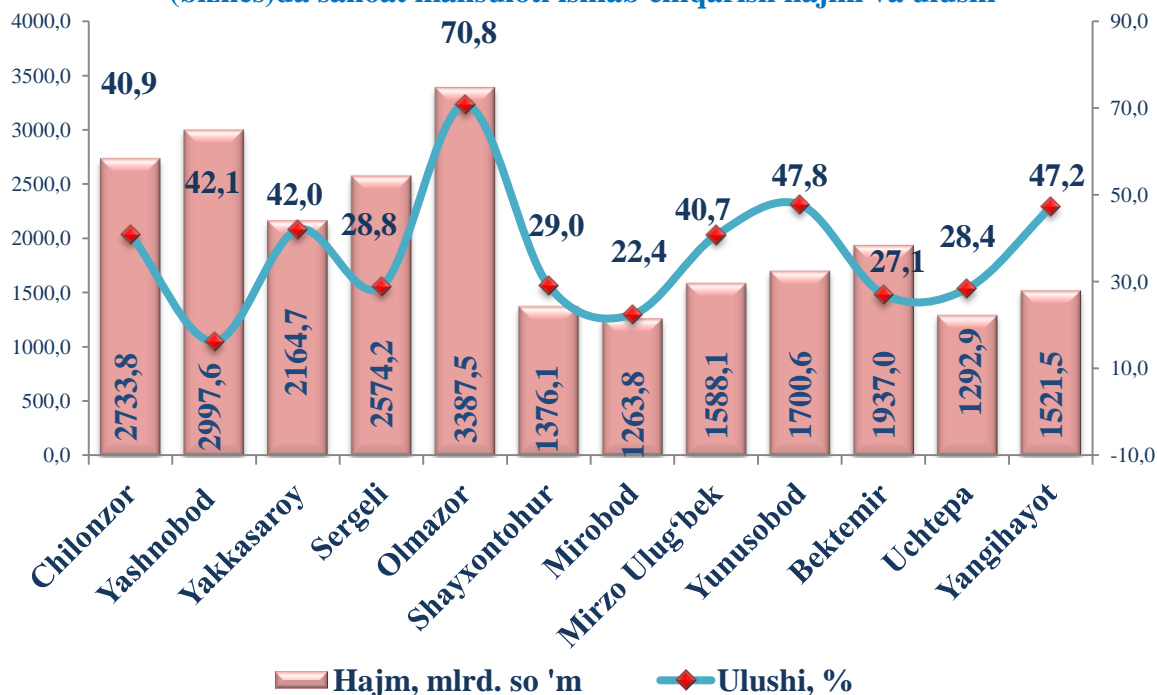
Kichik tadbirkorlikning asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlardagi ulushi

(umumiy hajmiga nisbatan mlrd.so‘mda)

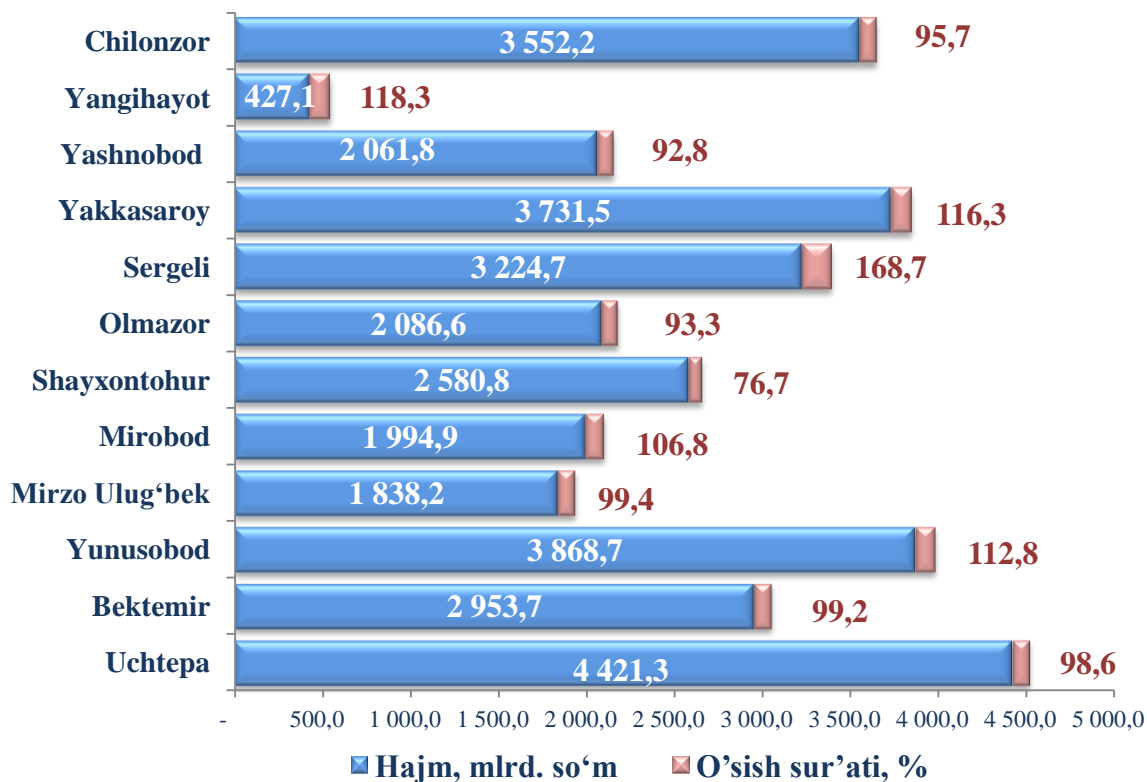
Tumanlar bo‘yicha eng yuqori sanoat mahsulotlarni ishlab chiqarish hajmi Olmazor (3 387,5 mlrd.so‘m), Yashnobod (2 997,6 mlrd. so‘m), Chilonzor (2 733,8 mlrd. so‘m), Sergeli (2 574,2 mlrd.so‘m), Yakkasaroy (2 164,7mlrd.so‘m), Bektemir (1 937,0 mlrd. so‘m) Yunusobod (1 700,6 mlrd.so‘m) tumanlar hissasiga to‘g‘ri keladi.

Mirzo Ulug‘bek (1588,1 mlrd. so‘m), Yangihayot (1 521,5 mlrd. so‘m), Shayxontohur (1 376,1 mlrd. so‘m), Uchtepa (1 292,9 mlrd. so‘m) va Mirobod (1 263,8 mlrd. so‘m) tumanlarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi past bo‘lib qolmoqda.

2022 -yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi va ulushi

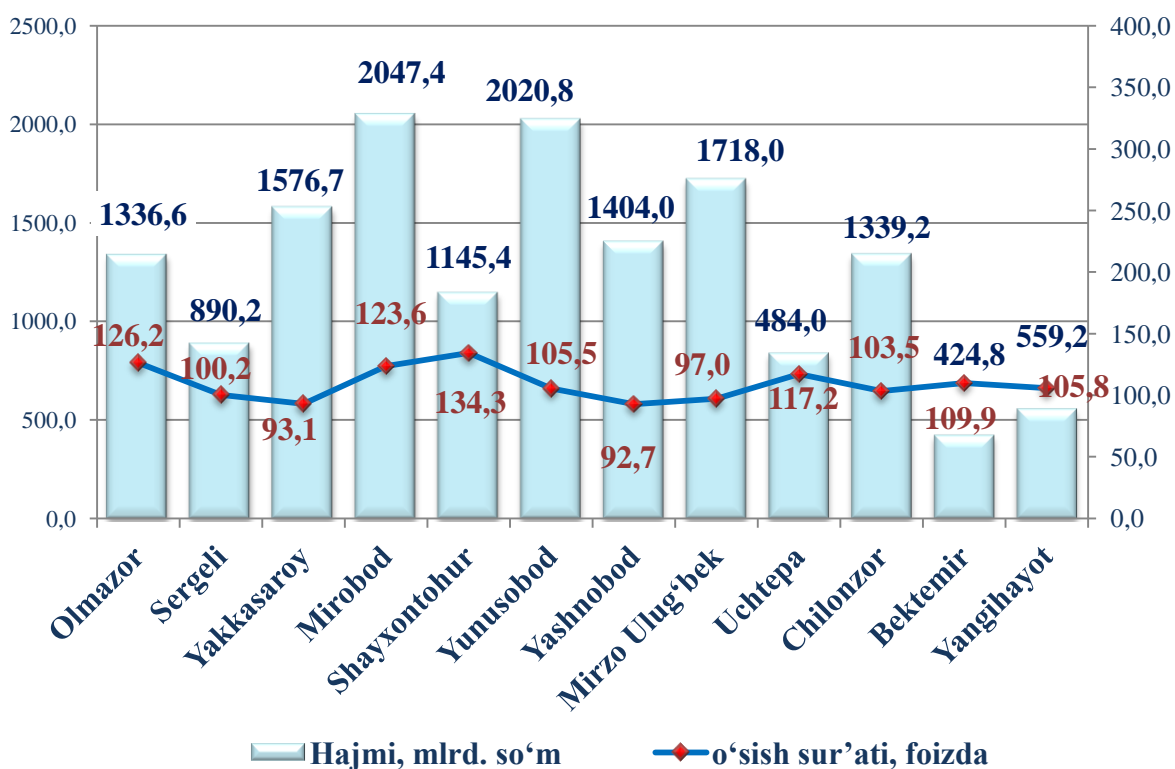
2022- yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da chakana tovar aylanmasi hajmi va o'sish sur'ati

Chakana tovar aylanmasi bo'yicha eng yuqori hajm Uchtepa (4421,3mlrd. so'm), Yunusobod (3868,7 mlrd. so'm), Yakkasaroy (3731,5 mlrd. so'm), Chilonzor (3552,2 mlrd. so'm), Sergeli (3224,7 mlrd.so'm), Bektemir (2953,7 mlrd. so'm), Shayxontohur (2580,8 mlrd. so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi.

Shuningdek, tumanlar bo'yicha eng past chakana tovar aylanmasi Yangihayot (427,1mlrd. so'm), Mirzo Ulug'bek (1838,2 mlrd. so'm) Mirobod (1994,9 mlrd. so'm) Yashnobod (2061,8 mlrd. so'm) va Olmazor (2086,6 mlrd. so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi.

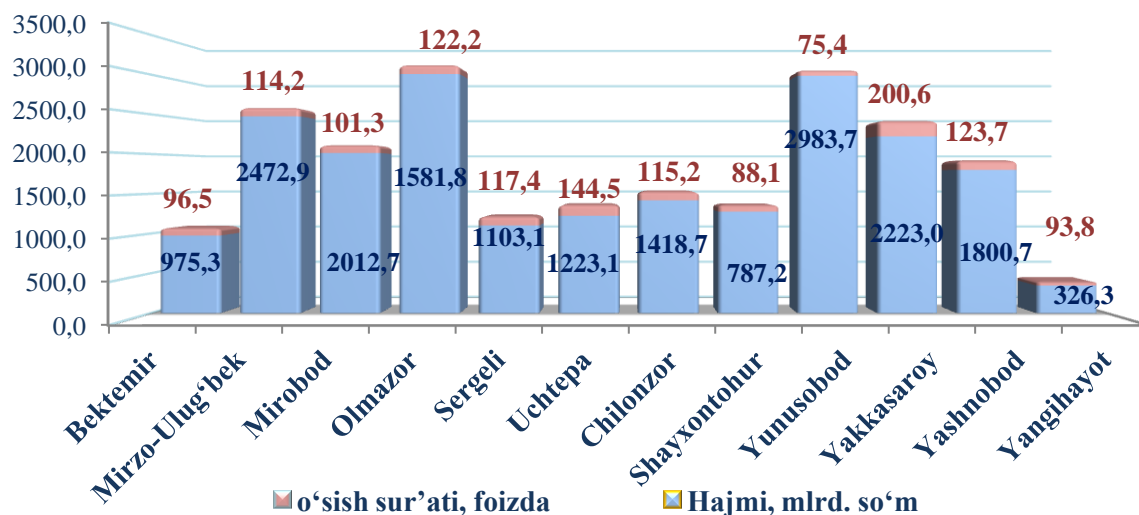
2022- yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da bajarilgan qurilish ishlari hajmi va o'sish sur'ati

Qurilish sohasi bo'yicha eng yuqori hajmga ega bo'lgan Mirobod (2047,4 mlrd.so'm), Yunusobod tumani (2020,8 mlrd. so'm), Mirzo Ulug'bek (1718,0 mlrd. so'm), Yakkasaroy tumani (1576,7 mlrd. so'm), va Yashnobod tumani (1404,0 mlrd. so'm) tumanlariga to'g'ri keladi. Chilonzor tumani (1339,2 mlrd.so'm), Olmazor (1336,6 mlrd. so'm), Shayxontohur (1145,4 mlrd.so'm), Sergeli (890,2 mlrd. so'm),Uchtepa tumani (839,9 mlrd.so'm)

Bektemir tumani (424,8 mlrd.so'm) va Yangihayot tumani (559,2 mlrd.so'm) qurilish sohasida past hajmga ega.

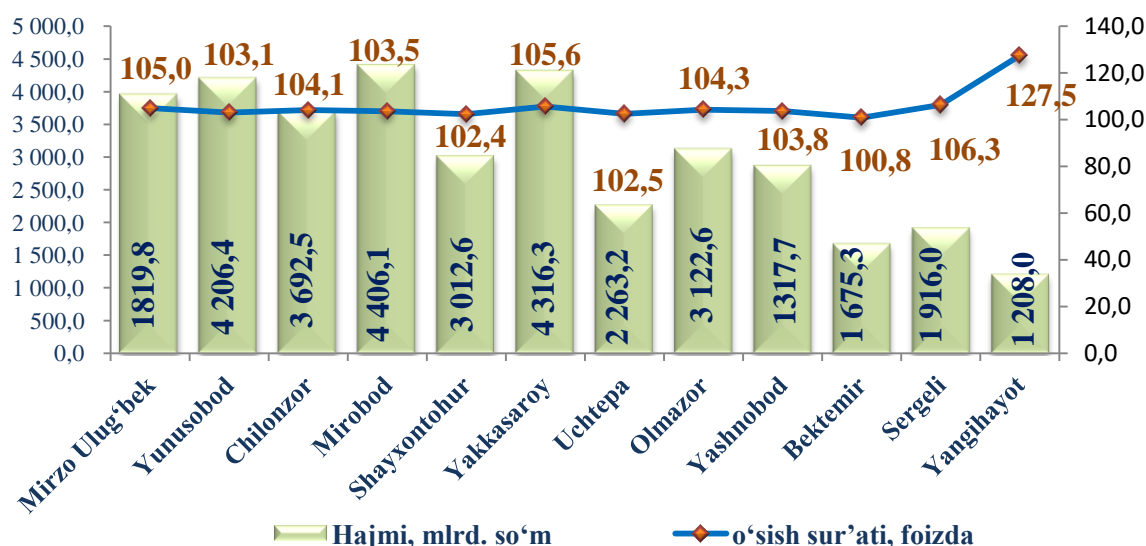
2022-yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da investitsiya sohasi ulushi

Investitsiya sohasi bo'yicha eng yuqori hajmlar Olmazor (3004,8 mlrd.so'm), Yunusobod (2983,7 mlrd. so'm), Mirzo Ulug'bek (2472,9 mlrd. so'm), Yakkasaroy (2223,0 mlrd. so'm), Mirobod (2012,7 mlrd.so'm) va Yashnobod (1800,7 mlrd. so'm), tumanlariga to'g'ri keladi.

Yangihayot (347,2 mlrd. so'm), Bektemir (975,3 mlrd. so'm), Sergeli (1103,1 mlrd. so'm), Shayxontohur (1276,1 mlrd. so'm), Chilonzor (1418,7 mlrd. so'm) tumanlarida investitsiya hajmi past bo'lib qolmoqda.

2022- yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da xizmatlar sohasi hajmi va o'sish sur'ati

Xizmatlar sohasida eng yuqori hajmlar Mirobod (4406,1 mlrd. so‘m), Yakkasaroy (4316,3 mlrd.so‘m), Yunusobod (4206,4 mlrd.so‘m), Mirzo Ulug‘bek (3952,8 mlrd.so‘m), Chilonzor (3692,5 mlrd. so‘m), Olmazor (3122,6 mlrd. so‘m) Shayxontohur (3012,6 mlrd. so‘m) va Yashnobod (2869,0 mlrd. so‘m) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Eng past xizmat hajmiga ega bo‘lgan Uchtepa (2263,2 mlrd.so‘m), Bektemir (1675,3 mlrd. so‘m), Yangihayot (1208,0 mlrd. so‘m) va Sergeli (1916,0 mlrd. so‘m) tumanlari hisoblanadi.

2022- yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning hududlar bo‘yicha iqtisodiy faoliyat turlari kesimida ulushi, foizda

	<i>Sanoat</i>	<i>Qurilish</i>	<i>Xizmatlar</i>	<i>Chakana savdo</i>
Toshkent shahri	31,9	65,8	37,7	60,0
<i>tumanlar:</i>				
Bektemir	27,1	57,4	52,7	86,4
Mirzo Ulug‘bek	40,7	78,5	42,5	57,2
Mirobod	22,4	64,1	36,3	51,9
Olmazor	70,8	82,7	40,1	54,9
Sergeli	28,8	86,3	35,3	66,0
Uchtepa	28,4	54,4	40,8	86,5
Chilonzor	40,9	58,4	35,4	51,6
Shayxontohur	29,0	59,8	27,9	48,5
Yunusobod	47,8	50,2	32,2	49,4
Yakkasaroy	42,0	85,0	50,6	69,3
Yashnobod	47,2	63,6	37,8	39,3
Yangihayot	16,2	71,3	36,6	54,4

Tumanlar bo‘yicha sanoat mahsulotlarni ishlab chiqarish bo‘yicha eng yuqori ulush Yangihayot (16,2 %), Olmazor (70,8 %), Chilonzor (40,9 %), Yunusobod (47,8 %), Sergeli (28,8 %), Yakkasaroy (42,0 %), Mirzo Ulug‘bek (40,7 %), Bektemir (27,1 %), Uchtepa (28,4 %), Shayxontohur (29,0 %), Mirobod (22,4 %) va Yashnobod (47,2 %) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Qurilish bo‘yicha eng yuqori ulush Yangihayot (71,3 %) Sergeli (86,3 %), Yashnobod (63,6 %), Yakkasaroy (85,0 %), Bektemir (57,4 %), Mirobod (64,1 %), Chilonzor (58,4 %), Olmazor (82,7 %), Mirzo Ulug‘bek (78,5 %), Shayxontoxur (59,8 %), Yunusobod (50,2 %) va Uchtepa (54,4 %) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Xizmatlar sohasida eng yuqori ulush Yangihayot (36,6 %) Bektemir (52,7 %), Uchtepa (40,8 %), Yashnobod (37,8 %), Yakkasaroy (50,6 %), Mirzo Ulug‘bek (42,5 %) Chilonzor (35,4 %), Sergeli (35,3 %), Olmazor (40,1 %), Shayxantohur (27,9 %), Mirobod (36,3 %), Yunusobod (32,2 %) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Chakana savdo aylanmasida eng yuqori ulush Yangihayot (54,4 %), Uchtepa (86,5 %), Bektemir (86,4 %) M. Ulug‘bek (57,2 %), Yakkasaroy (69,3 %), Shayxontoxur (48,5 %), Olmazor (54,9 %), Yashnobod (39,3 %), Chilonzor (51,6 %), Mirobod (51,9 %), va Sergeli (66,0 %) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

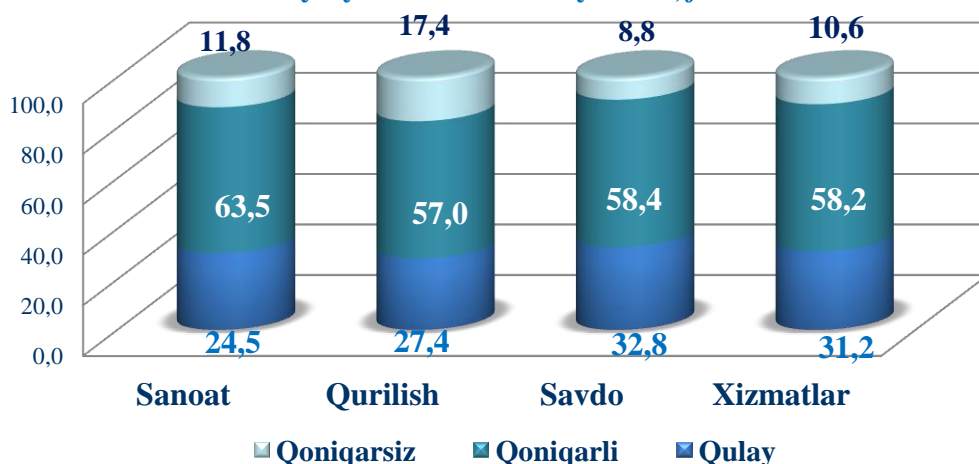
2022-yilning yanvar–sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning YAHMdagi ulushi 46,8 % ni tashkil qildi (2021-yilning yanvar–sentabr 49,8 %), YAHM tarkibi o‘tgan yilga nisbatan 3,0 foizga kamaygan.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha 2022-yil yanvar– sentabr oylari yakunlariga ko‘ra, mikrofirma va kichik korxonalarda tanlanma kuzatuvlar o‘tkazildi. Unda 3294 dan ortiq respondentlar ishtirok etdi.

Kuzatuv ma‘lumotlari tahlili, sanoat sohasida respondentlarning 11,8 % qoniqarsiz deb hisoblashini, mos ravishda sanoat sohasida 30,4 % qulay va 57,7 % esa qoniqarli, savdo sohasida 32,8 % va 58,4 %, xizmatlar sohasida 31,2 % va 58,2 % ni tashkil qilganini ko‘rsatdi.

Joriy iqtisodiy vaziyatga pessimistik ruhda yondashganlar xizmatlarda 10,6 %, qurilishda 17,4 %, savdoda 8,8 % va sanoatda 11,8 % ni tashkil qildi.

Kichik tadbirkorlikda iqtisodiy vaziyatni tarmoqlar kesimida baholash
2022- yil yanvar-senatbr oylarida, foizda

Tahlil natijalaridan kelib chiqib, yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalarga biznes muhitini yaxshilash uchun ko‘rilayotgan chora-tadbirlar natijasida respondentlar yaqin istiqbolda umumiy iqtisodiy vaziyatning yaxshilanishini ijobiy baholayotganligini xulosa qilish mumkin.

STATISTIK KO'RSATKICHLARGA IZOHLAR

Tadbirkorlik faoliyati (tadbirkorlik) – tadbirkorlik faoliyati subyektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, o'zi tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olishga qaratilgan tashabbuskorlik faoliyatidir.

Tadbirkorlik faoliyati subyektlari (tadbirkorlik subyektlari) belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tgan hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan yuridik va jismoniy shaxslardir.

Yuridik shaxs – o'z mulkida, xo'jalik yuritishida yoki operativ boshqaruvida alohida mol-mulkka ega bo'lgan hamda o'z majburiyatlari yuzasidan ushbu mol-mulk bilan javob beradigan, o'z nomidan mulkiy yoki shaxsiy nomulkiy huquqlarga ega bo'la oladigan va ularni amalga oshira oladigan, majburiyatlarni bajara oladigan, sudda da'vogar va javobgar bo'la oladigan tashkilot yuridik shaxs hisoblanadi.

Yuridik shaxslar mustaqil balans yoki smetaga ega bo'lishlari kerak.

Tadbirkorlik subyektlari o'z faoliyatlarini muvofiqlashtirish, shuningdek, o'z huquqlari va manfaatlarini ifoda etish hamda himoya qilish maqsadida, notijorat tashkilotlar bo'lgan uyushmalarga (ittifoqlarga) va boshqa birlashmalarga birlashishi mumkin.

Chakana savdo bu – oxirgi foydalanuvchilarga tovarlar va xizmatlar sotish bilan bog'liq iqtisodiy faoliyat.

Ulgurji savdo bu – katta miqdordagi tovarlarni sotishni o'z ichiga olgan iqtisodiy faoliyat.

Kichik va o'rta biznes - mustaqil mulk egaligiga, xo'jalik faoliyatini mustaqil tashkil etishga asoslangan va o'z tarmog'ida hukmron mavqe tutmaydigan biznes. Turli mamlakatlarda kichik va o'rta biznes sub'yektlari maqomini belgilab beruvchi mezonlar sifatida korxonada band bo'lgan ishlovchilar soni, korxonaning tovar aylanmasi, aktivlar, kapitallar, foyda miqdori va boshqa ko'rsatkicHLardan foydalaniladi. O'zbekistonda kichik va o'rta biznes sub'yektlarini aniqlashda korxonada ishlovchilar soni mezon qilib olingan.